

2.TERÉNNÍ PROGRAMY

Služba aktivního vyhledání, prvního kontaktu, kontaktní práce, poradenství, zdravotní péče a sociální práce v přirozeném a vlastním sociálním prostředí uživatelů drog. Služba je vedena především přístupem snižování rizik (včetně možnosti programu výměny injekčního náčiní) s cílem ovlivnit motivaci klienta ke změně životního stylu, rizikového chování a k vyhledání dalších vhodných služeb. Cílovou skupinou služby jsou osoby užívající návykové látky problémově, rekreační uživatelé drog, experimentující či škodlivě užívající návykové látky včetně alkoholu, osoby ohrožené patologickým hráčstvím.

Číslo	Popis standardu	Bodovací stupnice	Zdroje
2.1 Charakteristika služby a cílová populace			
2.1.1	Služba provádí terénní kontaktní práci v přirozeném prostředí klienta. Aktivně vyhledává cílovou skupinu, snižuje zdravotní a sociální rizika spojená s problémovým užíváním drog a ovlivňuje motivaci osob ke změně životního stylu, rizikového chování a k vyhledání další odborné pomoci. Služba má statut zdravotní a/nebo sociální služby.		POP, RV
2.1.2	Cílovou skupinou služby jsou: - Primárně osoby problémově užívajícím návykové látky, - rekreační uživatelé drog, kterým hrozí riziko zdravotního poškození v souvislosti s užíváním návykových látek. a dále: - osoby experimentující či škodlivě užívající návykové látky včetně alkoholu, - osoby ohrožené patologickým hráčstvím. Poznámka 1 – doporučení: <i>Certifikační tým hodnotí, zda zařízení stanovuje a kontaktuje cílovou skupinu, jíž je služba reálně poskytována, na základě potřeby a situace v lokalitě, kde působí.</i>	ZÁSADNÍ	POP, ODP/K, RZ VP
2.1.3	Zařízení vyhledává a aktivně oslovuje osoby z cílové skupiny, které jsou mimo kontakt s adiktologickými službami.	ZÁSADNÍ	POP, ODP/K, RZ VP
2.2 Personální a provozní zabezpečení a způsob fungování týmu			

Číslo	Popis standardu	Bodovací stupnice	Zdroje
2.2.1	<p>Služba je řízena pracovníkem, který má minimálně vyšší odborné nebo bakalářské vzdělání. Pracovník má dále jednu z následujících kvalifikací:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sociální pracovník (dle zákona 108/96 Sb.) - adiktolog - všeobecná sestra - jiná kvalifikace v oborech vhodných pro práci s lidmi. <p>Pracovník má praxi minimálně 3 roky v adiktologických službách. Pracovník má znalosti v oblasti prevence a léčby drogových závislostí.</p> <p>Poznámka 2 - výklad: <i>Je třeba splnit jednu z vymezených možností kvalifikace. Znalostmi v oblasti prevence a léčby drogových závislostí se rozumí absolvované vzdělávání v oblasti krizové intervence, práce s motivací, poradenství, a absolvované stáže v zařízeních KC, AL, TK.</i></p> <p>Poznámka 3 – doporučení: <i>V případě „jiné kvalifikace v oborech vhodných pro práci s lidmi“ poskytovatel zdůvodňuje, jaký způsobem je kvalifikace vhodná. Na základě diskuse certifikační tým kvalifikaci posuzuje.</i></p> <p>Křížový odkaz: Souvisí s obecným standardem 2.4.</p>	ZÁSADNÍ	PA, RV, RZ
2.2.2	<p>Terénní pracovníci mají minimálně věk 21 let a ukončené středoškolské vzdělání. Pracovníci dále mají minimálně tuto kvalifikaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pracovník v sociálních službách - zdravotnický asistent - sanitář - jiná kvalifikace v oborech vhodných pro práci s lidmi. <p>Pracovník má znalosti v oblasti prevence a léčby drogových závislostí.</p> <p>Poznámka 4 - výklad: <i>Je třeba splnit jednu z vymezených možností kvalifikace. Znalostmi v oblasti prevence a léčby drogových závislostí se rozumí vzdělávání v oblasti krizové intervence, práce s motivací a absolvované stáže v zařízení KC během prvního roku praxe v adiktologických službách. V případě „jiné kvalifikace v oborech vhodných pro práci s lidmi“ poskytovatel zdůvodňuje, jaký způsobem je kvalifikace vhodná. Na základě diskuse certifikační tým kvalifikaci posuzuje.</i></p>		PA, RZ, RV

Číslo	Popis standardu	Bodovací stupnice	Zdroje
2.2.3.	<p>Pokud služba využívá práci aktuálních uživatelů drog, písemně definuje a v praxi dodržuje své pracovní postupy s ohledem na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ochranu těchto pracovníků před relapsem a zhoršením jejich stavu - ochranu cílové skupiny před neodborným konáním těchto pracovníků - srozumitelnost pracovní role těchto osob pro cílovou skupinu. <p>Poznámka 5 - výklad: <i>Terénní programy mohou spolupracovat s aktuálními uživateli drog, kteří mají přístup na uzavřenou drogovou scénu. Mělo by jít o osoby ve věku od 21 let s dlouhodobější drogovou kariérou (minimálně 4 roky, klíčové ve své referenční skupině, stabilizované z hlediska bydlení, užívání a schopnosti udržet kontakt). Zaměstnávat k této činnosti klienty směřující k abstinenci není vhodné. Aktivním uživatelům má organizace zajistit přiměřenou odměnu za jejich práci, metodiku, výcvik a odborné vedení. Role aktivního uživatele realizujícího výměnný program by měla být pro cílovou skupinu zřetelně odlišena od role terénních pracovníků.</i></p>		POP, RP, RP/K
2.2.4	<p>Pokud služba využívá práci dobrovolníků, písemně definuje a v praxi dodržuje své pracovní postupy s ohledem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Na ochranu cílové skupiny před neodborným konáním těchto pracovníků - srozumitelnost pracovní role těchto osob pro cílovou skupinu. 		POP, RP, RP/K
2.2.5	<p>Služba stanovuje postup, jak zajišťuje v týmu sdílení informací o pacientech/klientech a o provozních záležitostech. Postup minimálně zahrnuje: Způsob předávání služby mezi pracovníky, pravidla pro průběh porad a týmových konferencí a pro účast na nich.</p> <p>Týmové porady probíhají minimálně jednou týdně, týmové konference minimálně dvakrát ročně. Zápisy jsou přístupné všem členům týmu.</p> <p>Služba tyto postupy dodržuje.</p> <p>Poznámka 6 - výklad: <i>Týmová konference je obvykle celodenní setkání všech členů týmu, jehož součástí bývá odborný program zaměřený na určité téma související s aktuální situací v službě, či s prací ve službě obecně, delší porada o klientech, podrobný rozbor složitějšího případu, diskuse k rozvojovému plánu zařízení, k naplňování standardů odborné péče, k aktualizaci pravidel či operačního manuálu apod.</i></p> <p>Křížový odkaz: Souvisí s obecnými standardy 2.11, 5.2.</p>		POP, RV, RP
2.2.6	<p>Zabezpečení provozu: V závislosti na charakteru programu, s určenou provozní dobou, která vychází mimo jiné z potřeb cílové skupiny.</p> <p>Služba písemně stanovuje, jakým způsobem provoz personálně a časově zabezpečuje a stanovenými postupy se řídí.</p> <p>Křížový odkaz: Souvisí s obecným standardem 1.8.</p>	ZÁSADNÍ	POP, VP, RV, RP/K
2.3 Vstup do služby, souhlas/dohoda/smlouva o poskytnutí služby			

Číslo	Popis standardu	Bodovací stupnice	Zdroje
2.3.1	<p>Služba písemně definuje formu a průběh prvního kontaktu s ohledem na specifika cílové skupiny. Služba v rámci prvního kontaktu informuje srozumitelnou formou o charakteru a pravidlech využívání služeb. Stanovené postupy dodržuje v praxi.</p> <p>Křížový odkaz: Souvisí s obecným standardem 1.7., 3.1.</p>		POP, ODP/K, RV
2.3.2	<p>Služba v rámci prvního kontaktu zjišťuje vhodnou formou, zda osoba spadá do cílové skupiny programu. Služba v rámci prvního kontaktu zjišťuje anamnestické údaje a očekávání osob od poskytované služby.</p> <p>Poznámka 7 – výklad: <i>Základními anamnestickými údaji jsou:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Věk a délka drogové kariéry</i> - <i>způsob a rozsah užívání návykových látek</i> - <i>rizikové chování z hlediska rizika přenosu infekčních chorob.</i> <p><i>Služba stanovuje délku období „prvního kontaktu“ na základě potřeb a možností cílové skupiny.</i></p> <p>Křížový odkaz: Souvisí s obecným standardem 3.3.</p>		ODP/K, RZ
2.3.3	<p>Služba uzavírá se zájemcem o službu dohodu o čerpání služeb. Dohoda je (rozsahem a formou) přiměřená rozsahu a charakteru služeb, které chce zájemce čerpat.</p> <p>Křížový odkaz: Souvisí s obecným standardem 3.6.</p>		ODP/K
2.4 Odborná péče, vedení dokumentace			
2.4.1	<p>Služba stanovuje, kdy a jakou formou provádí a dokumentuje zhodnocení stavu klienta s cílem posoudit vhodnost poradenství, léčby či jiné odborné pomoci. Na základě zhodnocení stavu klienta služba plánuje s klientem poskytování služeb v souladu s jeho aktuálními potřebami a možnostmi, směřující snižování rizik, ke změně životního stylu, k léčbě či přijetí jiné odborné pomoci.</p> <p>Křížový odkaz: Souvisí s obecným standardem 4.4.</p>		POP, ODP/K, RV, RZ, RP/K, DP
2.4.2	<p>Služba provádí výměnný program injekčního materiálu v rámci strategie minimalizace rizik. Zařízení má pro tuto činnost odpovídající podmínky a písemně definované postupy, kterými se pracovníci řídí.</p> <p>Poznámka 8 - výklad: <i>Výměnný program obsahuje příjem použitého injekčního materiálu a výdej injekčních setů. Poměr tohoto příjmu a výdeje je stanoven zařízením s ohledem na zajištění ochrany veřejného zdraví.</i></p> <p>Poznámka 9 - odkaz: <i>Při hodnocení je zohledněna skladba cílové skupiny dle 2.1.2.</i></p>		POP, ODP/K, RV, RZ, RP/K, DP

Číslo	Popis standardu	Bodovací stupnice	Zdroje
2.4.3	Služba provádí distribuci materiálu pro snižování rizik zdravotního poškození a šíření infekčních chorob. Služba má pro tuto činnost odpovídající podmínky a písemně definované postupy, kterými se pracovníci řídí. Poznámka 10 - doporučení: <i>Základním materiálem pro snižování rizik a šíření infekčních chorob se rozumí: sterilní voda do injekcí, alkoholové dezinfekční tampony, kyselina askorbová, aluminiová fólie, kapsle, bavlněné filtry a základní zdravotnický materiál (náplasti, obvazy). Sortiment materiálu by měl vycházet z cílů služby a charakteristiky cílové skupiny.</i>		POP, ODP/K, RV, RZ, DP
2.4.4	Služba má stanoveny postupy pro poskytování poradenství ohledně možností léčby a sociálního začlenění včetně zprostředkování těchto možností. Pracovníci tyto postupy znají a uplatňují je v praxi. Poznámka 11 – výklad: <i>Možnostmi léčby se rozumí detoxifikace, ambulantní léčba, ústavní léčba, terapeutické komunity. Možnostmi sociálního začlenění se rozumí zejména získání dokladů, sociální dávky, problematika nezaměstnanosti, oblast bydlení pro osoby bez domova. Součástí postupů je i oblast asistence a doručování klientů do léčby a dalších institucí např. doprovod uživatele na zdravotní ošetření, úřad, součinnost při vyřizování léčby závislosti.</i>	ZÁŠADNÍ	POP ODP/K, RV, RZ
2.4.5	Služba poskytuje a/nebo zprostředkovává testování na infekční choroby (HIV, virové hepatitidy, syfilis) včetně před-testového a po-testového poradenství.		POP, ODP/K
2.4.6	Služba poskytuje srozumitelnou formou klientům informace o snižování rizik spojených s užíváním drog včetně tištěných metodických materiálů.		POP, RV, DP
2.4.7	Služba poskytuje základní zdravotní ošetření. Pracovníci mají pro tuto činnost odpovídající vzdělání, vybavení a písemně definované postupy, kterými se řídí. Poznámka 12 – výklad: <i>Písemně definovaný postup vymezuje:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>jaké ošetření může pracovník provést</i> - <i>jaký je postup ošetření s důrazem na ochranu zdraví pracovníka i klienta</i> - <i>jak je ošetření dokumentováno</i> - <i>jak je pracovník vzděláván.</i> 		POP ODP/K RV,RZ
2.4.8	Služba má stanoveny postupy práce v oblasti podpory motivace klientů ke změně rizikového chování. Terénní pracovníci tyto postupy znají a uplatňují je v praxi.		ODP/K RV,RZ, RP/K
2.4.9	Služba má písemně stanoven postup pro práci s klientem v krizi. Terénní pracovníci jsou vzděláváni v oblasti krizové intervence, znají postupy práce s člověkem v krizi a dodržují je.		ODP/K RV,RZ, RP/K

Číslo	Popis standardu	Bodovací stupnice	Zdroje
2.4.10	<p>Služba písemně stanovuje a v praxi dodržuje postup pro kontakt s policií.</p> <p>Poznámka 13 – výklad: <i>Základním obsahem postupu je stanovení, jak mají pracovníci jednat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - v případě, že je policie legitimuje v rámci realizace výměnného programu - v případě, kdy policie zjišťuje informace o klientech programu. <p>Křížový odkaz: Souvisí s obecným standardem 5.3.</p>		POP, DP
2.4.11	<p>Terénní pracovníci mají stanoven způsob své identifikace v pracovní roli a jejího ověření.</p>		POP, ODP/K, RP/K
2.4.12	<p>Služba písemně stanovuje a v praxi uplatňuje zásady vedení anonymní dokumentace.</p> <p>Poznámka 14 - výklad: <i>Anonymní dokumentace je možná jak pod dohodnutým kódovým označením, bez kódového označení či jinou formou. Tam kde je to účelné, služba zpracovává osobní údaje klientů na základě jejich informovaného souhlasu.</i></p> <p>Křížový odkaz: Souvisí s obecným standardem 4.3.</p>	ZÁSADNÍ	POP, ODP/K, VP
2.5 Ukončování služby, případně její přerušování, plán následné péče			
2.5.1	<p>Služba má písemně stanoven postup pro ukončení a přerušování poskytování služeb klientovi. Postup se provádí s ohledem na bezpečí všech zúčastněných osob. Služba při přerušování či ukončení poskytování služeb postupuje tak, aby se nezvýšila rizika ohrožení zdraví osoby a veřejného zdraví.</p> <p>Poznámka 15 - výklad: <i>Služba při přerušování či ukončení služby klientovi z důvodu porušení pravidel jej informuje, kde je možné pro něj dostupnou formou získat materiál pro bezpečné brání.</i></p> <p>Křížový odkaz: Souvisí s obecným standardem 4.9.</p>	ZÁSADNÍ	POP ODP/K, RP/K
2.6 Prostředí, materiálně-technické zázemí, minimální bezpečí			
2.6.1	<p>Každý pracovník je proškolen, jak zacházet s potenciálně infekčním materiálem s maximálním ohledem na ochranu vlastního zdraví a podle předpisů o nakládání s nebezpečným odpadem. Totéž se týká dobrovolných a externích spolupracovníků.</p> <p>Křížový odkaz: Souvisí s obecným standardem 6.4.</p>	ZÁSADNÍ	POP, RV,RP,VP
2.6.2	<p>Služba má písemně definován postup pro příjem, skladování a likvidaci infekčního materiálu s ohledem na bezpečí i klientů i pracovníků. Zařízení postupuje v souladu s definovaným postupem.</p>		POP RV/P

Číslo	Popis standardu	Bodovací stupnice	Zdroje
2.6.3	<p>Služba písemně definuje a v praxi dodržuje své pracovní postupy pro terénní práci na veřejných prostranstvích. Služba písemně definuje a v praxi dodržuje své pracovní postupy pro terénní práci v restauračních zařízeních a na veřejných akcích.</p> <p>Poznámka 16 – výklad: <i>Pokud zařízení nevykonává práci v restauračních zařízeních a na veřejných akcích, stačí informace o tom, že tato forma práce neprobíhá.</i></p>		POP, RV,RP,VP
2.6.4	<p>Služba písemně definuje a v praxi dodržuje své pracovní postupy pro práci v obydlí uživatelů drog a pro navštěvování uživatelů ve zdravotnických a dalších zařízeních. Služba písemně definuje a v praxi dodržuje, zda a jakým způsobem mohou uživatelé využívat prostory zázemí služby.</p> <p>Poznámka 17 - výklad: <i>Pokud služba nevykonává práci na bytech a v soukromí (squat či jiný prostor, který uživatelé drog vnímají jako svoje místo), stačí informace o tom, že tato forma práce neprobíhá. Pracovní postupy v oblasti „navštěvování“ definují, zda a jakým způsobem by pracovníci zařízení navštívili klienta např. v nemocnici, azylovém domě, vězení a podobně. Zázemím služby je myšlena např. kancelář terénních pracovníků, pokud by uživatelé za určitých podmínek do ní měli přístup, nebo automobil terénního programu, pokud by do něj uživatelé měli přístup.</i></p>		POP, RV,RP,VP
2.6.5	<p>Služba písemně stanovuje a v praxi dodržuje postup v případě, že se pracovník při práci v terénu setká s násilím.</p> <p>Poznámka 18 – výklad: <i>Základním obsahem postupu je stanovení, zda a jakým způsobem by pracovník do konfliktu mezi klienty či jinými osobami zasahoval, zda a případně jak by násilí hlásil na policii, a jakým způsobem by byla situace evidována.</i></p>		POP, RV,RP
2.6.6	<p>Služba písemně stanovuje a v praxi dodržuje postup pro terénní práci na potenciálně nebezpečných místech a v neznámém prostředí. Tato práce není vykonávána jedním pracovníkem.</p> <p>Poznámka 19 – výklad: <i>Základním obsahem postupu je stanovení, co se rozumí potenciálně nebezpečnými místy a jakým způsobem zde pracovníci postupují. Netýká se zaměstnávání aktivních uživatelů drog.</i></p>		POP, RV,RP
2.6.7	<p>Služba písemně stanovuje a v praxi dodržuje postup pro případy, kdy se terénní pracovníci setkají s informacemi o trestné činnosti osob.</p>		POP, DP

Číslo	Popis standardu	Bodovací stupnice	Zdroje
2.7 Hodnocení kvality, bezpečí a efektivity			
2.7.1	<p>Pravidelně jsou vyhodnocovány kvalita, bezpečí a efektivita odborného programu.</p> <p>Kvalita, bezpečí a efektivita služby jsou hodnoceny minimálně ve vztahu k následujícím kritériím:</p> <ol style="list-style-type: none"> Počet a struktura kontaktů, počet nově oslovených a kontaktovaných uživatelů drog, odhad počtu problémových uživatelů drog v lokalitě, poměr uživatelů v aktivním kontaktu a pokrytí drogové scény v lokalitě materiálem pro bezpečné brání, struktura poradenství s důrazem na podíl poradenství zaměřeného na motivaci ke změně životního stylu a minimalizaci rizik, využívání jednotlivých služeb, podíl klientů zapojených do poradenského procesu a jeho výstupy, počet doporučení do dalších zařízení. <p>Nezbytný je průběžný rozbor účinných faktorů a komplikací programu a případová práce na poradách a při supervizi.</p> <p>Křížový odkaz: Souvisí s obecnými standardy 7.1, 7.2.</p>		POP, DP
Bodový součet: Celkový počet standardů je 33, maximální počet bodů je 99. Počet zásadních položek je 8.			

ZDROJE

POP - písemné organizační podklady (statut, stanovy, směrnice, pokyny, manuály, výroční zpráva, etický kodex atd.)

ODP/K - osobní dokumentace pacienta/klienta (např. chorobopis či osobní spis, zpráva o přijetí a propuštění, vedení léčby atd.)

DP – dokumentace programu (např. záznamy ze skupin, komunit, dokumentace mimořádných událostí atd).

PA - personální agenda, proškolení, plán vzdělávání atd.

RV - rozhovory s vedoucími pracovníky

RZ - rozhovory se zaměstnanci

RP/K- rozhovory s pacienty/klienty

VP - vlastní pozorování

Přehled bodového hodnocení:

Celkem 33 standardů, z toho 8 standardů označených jako zásadních – v nich je nezbytné minimum 2 body. Jejich naplnění na nižší úrovni je neslučitelné s udělením certifikátu.

Nejvyšší možný celkový počet bodů je 99, potřebné dosažené minimum pro udělení certifikátu je ve výši 80% maxima, tj. 79 bodů.

23.5.2012